

Berat LUZHA

DISA NGA KARAKTERISTIKAT E «PRANVERËS SHQIPTARE '81»

Zhvillimet e Pranverës së vitit 1981, 40 vjet më parë, paraqesin kthesën e madhe në historinë tonë më të re; fillimin e një epoke, e cila vit pas viti u pasurua dhe solli luftën çlirimtare të UÇK-së. Po, cilat janë disa nga veçoritë, tiparet dhe cilësitë që e karakterizuan «Pranverën Shqiptare '81»? Çka ishin ngjarjet e vitit 1981; demonstrata, protesta, trazira, lëvizje, kryengritje, luftë, kundërrevolucion, ngjarje, rezistencë...?

Së pari, ngjarjet e vitit 1981 ishin demonstrata të përmasave të gjera popullore, demonstrata që ishin shtrirë apo me to ishin solidarizuar shqiptarët e të gjitha territoreve etnike nën ish-Jugosllavi, në Kosovë, Maqedoni, Mal të Zi, Kosovë Lindore, si dhe u përkrahën pa rezervë nga shqiptarët në Shqipëri e nga shteti shqiptar, në veçanti. Kur i shtojmë edhe kontributin e jashtëzakonshëm të mërgatës shqiptare, pavarësisht nga cilat troje vinin mërgimtarët, konstatojmë se Pranvera Shqiptare '81 kishte plotësisht karakter kombëtar.

Në pamje të parë fillimi i demonstratave dukej spontane, me kërkesa sociale, për kushte më të mira të banimit e ushqimit. Por, pas tyre gjendej një grup studentësh, një shkëndijë që mundi ta nderë situatën dhe të krijojë vazhdimësinë e saj. Shpejt situatën e morën grupet e organizuara ilegale, të cilat arritën t'i masivizojnë demonstratat dhe t'i shtrijnë ato, pos Prishtinës, edhe nëpër shumë qytete tjera. Në demonstrata morën pjesë pjesëtarë të shtresave e kategorive shoqërore; studentë, punëtorë, bujq, rini shkollore,

intelektualë, si dhe pjesëmarrës nga të gjitha viset shqiptare në ish-Jugosllavi.

Edhe pse organet e regjimit të vjetër demonstratat i cilësuan me karakter armiqësor, kundërrevolucionarë etj., ato në thelb ishin të karakterit liridashës dhe çlirimtar. Ky karakter u artikulua përmes kërkesës për Republikë, d.m.th. për barazi me njësitë tjera në Federatë.

Demonstratat dhe ngjarjet tjera të vitit 1981 ndikuan thellësisht në ngritjen e vetëdijes kombëtare, si dhe siguruan vazhdimësinë e veprimtarisë atdhetare deri në luftën çlirimtare në Kosovë, Maqedoni e Kosovë Lindore. Para se të vijmë te lufta çlirimtare, kishim demonstratat, protestat e ngjarjet e viteve 1982, 1983, 1988, 1989, 1990, kishim edhe plot ngjarje tjera të karakterit çlirimtar. Demonstratat nuk ishin kryengritje, siç kemi dëshirë t'i quajmë shpesh ato. Ato, para së gjithash, ishin paqësore, por me elemente të theksuara të kryengritjes. E kemi parasysh ngjarjen në Besi, kur nga protestuesit u çarmatos një konvoj i njësisë speciale i ardhur nga Serbia, pastaj është ngjarja në Prekaz me Tahir Mehën, është përleshja e protestuesve me milicinë në Gjakovë, një tjetër përleshje me milicinë ka ndodhë në Besianë, ishte edhe «çeta e Llapit», që përgatitej për kryengritje, etj. Por, nuk ishte kryengritje sepse atëherë nuk ishin krijuar kushtet e rrethanat politike për një kryengritje çlirimtare. Megjithatë, ngjarjet e vitit 1981 dhe ato të viteve të mëvonshme ia vunë themelet e forta një lufte të armatosur, që e organizoi e lavdishmja Ushtria Çlirimtare e Kosovës. Frymën kryengritëse të Pranverës Shqiptare '81 më së miri e ka shfaq parulla, aq shumë e brohoritur «Republikë, Kushtetutë, ja me hatër, ja me luftë»!

Ngjarjet nuk ishin as kundërrevolucion, as revolucion, sepse përmes tyre nuk kërkohej përmbysja e regjimit dhe as vendosja e një sistemi të ri politik. Qëllimi parësor, siç e thamë, ishte barazimi i statusit politik e juridik me njësitë tjera federale, që nënkuptonte edhe fitimin e të drejtës së garantuar për vetëvendosje.

Tronditja që demonstratat ua shkaktuan themeleve të shtetit jugosllav, bëri që regjimi të reagojë ashpër, në mënyrë brutale, duke i

kthyer demonstratat paqësore në ngjarje të përgjakshme. Ndaj demonstruesve u përdorë dhuna shtetërore përmes ushtrisë e milicisë me të gjitha mjetet, që nga gazi lotsjellës e deri te tanket e aeroplanët. Regjimi vrau e plagosi mizorisht dhjetëra demonstrues, burgosi mijëra të tjerë dhe vazhdoi me masa represive, me dhunë e terror e me një propagandë të paparë linçuese kundër popullit shqiptar.

Viteve të '80-ta e '90-ta, pas demonstratave të vitit 1981, shqiptarët e të gjitha trojeve të tyre nën Jugosllavi kaluan nëpër kalvarin e vuajtjeve të pafund, të diskriminimit nacional, të gjenocidit, të presionit social e politik, duke u etiketuar si fajtorë kryesorë për gjendjen dhe problemet e shtetit të atëhershëm federativ.

Megjithatë, qytetarët e Kosovës vazhduan me kërkesat e veta, me veprimet e veta, me luftën e vet. Sot Kosova është shtet i pavarur, kurse shqiptarët në Maqedoninë e Veriut gëzojnë një status dukshëm më të përparuar. Por, kjo nuk është e tëra. Përpjekjet tona do të vazhdojnë gjithnjë drejt realizimit të të drejtave tona, të lirisë tonë të plotë si komb i përbashkuar në qëllime e veprime.

